

חליצה, גזרו עליה שלא יפטור אותה גט בלבד —

גזירה ביאה אחר הגט, משום ביאה אחר חליצה.

כי אם יראו האנשים שגם אחר הגט נחשבת הביאה ליבום מעולה, ולא גוזרים עליה שתחזור ותחלוץ, והם מדמים את החליצה לגט, יבואו להתיר גם לבוא עליה אחר החליצה.

ולכן גזרו שתחזור ותחלוץ, ואז יבינו האנשים שהגט אינו מועיל ביבמה, ולא יבואו לדמות את המצב שאחרי הגט למצב שאחר חליצה.

ואי ביאה פסולה לפי שביאה אחר מאמר היא —

כגון שעשה מאמר בזו, ובא על השניה, שהנבעלת צריכה גט וחליצה, וחברתה צריכה גם היא גט וחליצה —

גזירה ביאה אחר מאמר, משום ביאה אחר ביאה.

כי אם לא יצריכו אותה חליצה אלא רק גט, יטעו לחשוב שביאה אחר מאמר היא דבר מעולה, ויבואו גם להתיר ביאה ביבמה השניה אחר הביאה ביבמה הראשונה, ויבואו לפגוע באיסור אשת אח.

ומאי טעמא אמור רבנן שהאי חליצה פסולה, לאחר הגט או אחר מאמר, אין אחריה כלום? ואפילו יחזור ויעשה בה מאמר היא לא תצטרך גט, ואפילו יתן גט לשלישית הוא לא יועיל.

אמרי לתרץ: וכי מאי לגזור עליה?

נגזור שלא תועיל חליצה אחר הגט שלא יהיה אחריה כלום, אלא כן יהיה אחריה כלום, משום שמא יטעו אנשים וישוו חליצה לאחר הגט לחליצה אחר חליצה, ואם לא נגזור שלא תועיל חליצה פסולה יבואו להתיר גם חליצה אחר חליצה לשתי יבמות.

לא תצא מכך כל תקלה, כי מה בכך? והרי **כל כי הני — תחלוץ ותיזיל!**

ליגזור חליצה אחר מאמר, שלא תועיל, ויהיה אחריה כלום, משום חליצה אחר ביאה, שמא יתירו את היבמה שנבעלה, בחליצה בלא גט?

ומשינין: לא יטעו בכך אנשים.

כי אטו האם חליצה אחר מאמר — מי לא בעיא גט למאמרו, ואין די בחליצה?

ולכן בחליצה אחר ביאה נמי יבינו האנשים שבבעיא גט לביאתו.

ומה שאמרנו שאין אחר חליצה כלום, היא בדבר שעושים אחרי חליצה, שאם אחר חליצה הוא יעשה בחברתה דבר נוסף, כמו מאמר או גט או חליצה, הוא לא יאסר בקרובותיה של השניה!

אמר רבא:

אמר רבא: מאי טעמא דרבן גמליאל, שאמר נא-א

אין גט אחר גט בשתי יבמות או בשני יבמים, ואין הגט השני אוסר את היבם בקרובותיה?

משום **דמספקא ליה לרבן גמליאל, שני ספיקות:**

הספק האחד, **גט ביבמה, אי דחי, אי לא דחי.**

בקרוכות שתיהן, הן של בעלת המאמר, והן של בעלת הגט.

ב. ומאמר אחר הגט.

שאם נתן גט לזו, ועשה מאמר בזו, צריכה בעלת המאמר גט.

ג. ונתן אחר ביאה ומאמר.

שאם עשה מאמר בזו, ובעל את זו, ונתן גט לשלישית — מהני הגט לשלישית לאסור אותו בקרובותיה [והבעילה לא הועילה, משום שהבעילה ליבמה השניה היתה בפסול, עקב המאמר שעשה קודם לכן בראשונה].

ד. ומאמר אחר ביאה ונתן.

שאם נתן גט לראשונה, ובא על השניה, ועשה מאמר בשלישית — מועיל המאמר לאסור את קרובותיה, ולהצריכה גט ממנו.

ומכאן מוכיח אביי:

ואי מספקא ליה לרבן גמליאל אם מאמר קונה, תיקשי, מדוע מועיל גט שנתן לה אחר ביאה ומאמר, לאוסרו בקרובותיה?

וכמו כן אם הוא מסתפק אם גט דוחה, מדוע מועיל המאמר לאוסרו בקרובותיה ולהצריכה גט, אחרי שכבר היתה ביאה ונתן?

תחוי הך ביאה אמצעית, שבין הגט למאמר, או בין המאמר לגט, כביאה דלכתחילה [כביאה שנעשתה בתחילה, שלא נעשה דבר לפני], ותקני האי ביאה לגמרי, ואמאי מהני גט או מאמר לאחריה?

דהא תנן: הבעילה — בזמן שהיא בתחילה אין אחריה כלום!

והספק השני, מאמר ביבמה, אי קני, אי לא קני.

ולפיכך, בנתן, שהוא מסתפק בו אי דחי, אי לא דחי, הרי יש לומר, ממה נפשך:

אי קמא דחי לה —

אם כן, גט בתרא — מאי קעביד?

והרי היא נדחתה ממנו כבר בגט הראשון. וכיון שאינו מועיל כלום, אין קרובותיה נאסרות עליו כקרובות גרושתו.

אי קמא לא דחי, משום שאין כח לגט לדחות יבמה —

הרי גט בתרא — נמי לא דחי!

ולכן אין היא נחשבת כגרושתו, להאסר בקרובותיה.

וכמו כן יש לומר ממה נפשך, לגבי מאמר, שמסתפק בו רבן גמליאל אי קני, אי לא קני.

אי קמא קני — מאמר בתרא מאי קעביד?

ואי קמא לא קני — בתרא נמי לא קני!

איתיביה אביי לרבא:

האיך אתה סבור לומר שטעמו של רבן גמליאל, הוא משום שהוא מסתפק אם גט דחי או לא, ואם מאמר קני או לא?!

והא תניא: ומודה רבן גמליאל:

א. שיש גט אחר מאמר.

שאם עשה מאמר בזו, ונתן גט לזו — פסל הגט את הראשונה, שעשה בה מאמר, ואסור

בה גט לדחות במקצת. ובחד צד מהני בה מאמר לקנותה במקצת.

ולכן גט אחר גט, לא דחי. דהא דחה ליה גט קמא את כל חלק המקצת שבכח גט יבמין לדחות.

וכמו כן מאמר אחר מאמר לא קני, דהא קני ליה מאמר קמא את כל המקצת שביכולת המאמר לקנות.

אבל, גט אחר מאמר, ומאמר אחר הגט —

האי מילתא, גט קא דחי. והאי מילתא, מאמר, קני.

ולכן, אין המקצת שדוחה הגט, מונע לקנות את המקצת השני, שנקנה על ידי המאמר.

ורבנן החולקים על רבן גמליאל, וסוברים יש גט אחר גט, סברי:

כל חד וחד מן היבמים, תקינו ליה רבנן הן גט והן מאמר, ותיקנו זאת בכל יבמה ויבמה.

ולכן אין לכל אחד אלא את כוחו העצמי, ואין הגט שלו יכול לדחות את כל כח הגט של שאר היבמים, ואין מאמרו יכול לדחות את כח המאמר של שאר היבמים.

והוא הדין שאין ליבם אחד כח לדחות את כחם של השאר בצרותיה של היבמה, ולא מועיל לו אלא מה שהוא עשה [גט או חליצה] באותה יבמה שהוא עשה בלבד.

וחזורת הגמרא להסביר את דברי רבן גמליאל:

וכאן, אי אמרת דמספקא ליה לרבן גמליאל הרי הביאה האמצעית הזאת צריכה להחשב כביאה בתחילה שאין לאחריה דבר. כי ממה נפשך: אם המאמר הראשון מהני לקנות לגמרי את היבמה הראשונה, תו לא מהני הביאה השניה והגט שבשלישית מידי.

ואם מאמר שנעשה בראשונה לא קני מידי, הרי הביאה שנעשתה בשניה ביאה כשרה היא, והיא נחשבת כנעשית בתחילה, כי למאמר שלפניה אין כל משמעות [על הצד שאינו קונה מידי, אליבא דרבן גמליאל]. ואם כן, תו לא מהני גט בשלישית מידי. כי אחרי בעילה כשרה אין כלום.

וכן למאמר הנעשה בשלישית, אין כל תוקף אי מספקא ליה לרבן גמליאל בגט אי דחי. כי גם כאן נאמר ממה נפשך:

אי גט קמא לא דחי מידי, הביאה בשניה ביאה כשרה היא, ואין אחריה כלום, ולא מהני המאמר הנעשה לאחריה ביבמה השלישית.

אלא, אמר אביי: לעולם פשיטא ליה לרבן גמליאל דגט דדחי במקצת ומאמר דקני מקצת.

והלכך, ביאה שאחר גט, או שאחר מאמר, אינה בתחילה. ולפיכך יש אחריה כלום.

ולפי זה, יש גט אחר מאמר, ויש מאמר אחר גט. ומאי טעמא אמר רבן גמליאל דאין גט אחר גט ואין מאמר אחר מאמר, על אף שגט אינו דוחה לגמרי, ומאמר אינו קונה אלא במקצת?

מיהו, אמור רבנן — הא יבמה, בחד צד מהני

ומה שאמר רבן גמליאל יש גט אחר ביאה שאחר מאמר, ויש מאמר אחר אחר ביאה וגט —

זה היות והאי ביאה אמצעית שהיא פסולה — עדיפא ממאמר מחד, וגריעא ממאמר, מאידך.

ומבאר הגמרא: עדיפא ממאמר —

דאילו מאמר אחר מאמר לא מהני. ואילו ביאה אחר מאמר מהני, וכדקתני שיש גט אחר ביאה ומאמר.

וגריעא ממאמר —

דאילו מאמר אחר הגט קני המאמר לכוּליה שיוּרא דגט, ולא יועיל מאמר בשלישית.

ואילו ביאה אחר הגט, לא קניא ליח הביאה לכוּליה שיוּרא דגט. ויש מאמר אחר ביאה וגט.

ועתה מביאה הגמרא ברייתא, המבארת את דברי רבן גמליאל, במחלוקתו עם חכמים, שלא התבארו במשנה:

תנו רבנן:

א. כיצד אמר רבן גמליאל "אין גט אחר גט"?

כגון, שתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד, ונתן גט לזו וגט לזו —

רבן גמליאל אומר: חולץ לראשונה בלבד, ואסור בקרובותיה של זאת שנתן לה את הגט ראשונה וחלץ לה, ומותר בקרובות שניה, לפי שלא הועיל הגט כלום לשניה.

ואם יחלוץ לשניה גם תיפטר הראשונה,

שהרי חליצתה של השניה עדיפה על הראשונה מפני שלא הועיל הגט בשניה. אלא עצה טובה נתנו לו, שלא יאסר מחמת חליצתו אלא בקרובות הראשונה, שבין כה וכה אסור בהן בגלל שגירש אותה בגט.

וחכמים אומרים: נתן גט לזו וגט לזו — אסור בקרובות שתיהן, וחליצה לאחת מהן.

וכן אתה אומר בשני יבמים ויבמה אחת.

שאם שניהם נתנו גט, רק הראשון חולץ ורק הוא נאסר בקרובותיה, ולחכמים שניהם נאסרים בקרובותיה.

ב. כיצד אמר רבן גמליאל "אין מאמר אחר מאמר"?

שתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד, ועשה מאמר בזו ומאמר בזו —

רבן גמליאל אומר: נותן גט לראשונה וחולץ לה, ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה. ולקמן יבואר למה לא ייבם.

וחכמים אומרים: נותן גט לשתייהן, ואסור בקרובות שתיהן, וחליצה לאחת מהן.

וכן אתה אומר בשני יבמים ויבמה אחת.

אמר מר: נותן גט לזו וגט לזו —

רבן גמליאל אומר: חולץ לראשונה, ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה.

לימא, תיהוי תיובתא דשמואל!

דאמר שמואל: חלץ לבעלת הגט, כיון שמחמת הגט הוקלשה זיקתה של בעלת הגט — לא נפטר צרה בחליצה זו, שזיקתה לא הוקלשה, והרי הוא צריך לחזור ולחלוץ לצרתה.

והרי בנתן גט לאחת וחזר ונתן גט לשניה, לרבן גמליאל לא עשה הגט השני דבר לשניה, נמצא שזיקתה של הראשונה נפגעה מהגט ואילו זיקתה של השניה לא נחלשה, ובכל אופן אמר רבן גמליאל שיחלוץ רק לראשונה, ויפטור בכך את השניה!

ומשנינן: **אמר לך שמואל: כי אמרי אנא** שחליצה של זיקה שנחלשה אינה פוטרת זיקה של השניה שלא נחלשה, **אליבא דמאן דאמר יש זיקה**,⁽¹⁾ אמר אני זאת. שהוא סובר שאלימא הזיקה ליצור קשר של אישות בין היבם ליבמתו, ולכן אי אפשר שחליצה לזיקה שנחלשה, תעלה גם לזיקה שנשארה בחזקה.

ורבן גמליאל סבר אין זיקה, וקל להפקיעה

בחליצה כל דהו.

ומדייקת הגמרא: **ומדרבן גמליאל סבר אין זיקה** —

רבנן סברי יש זיקה.

נא-ב

והיינו, שזו היא הנחת הגמרא, שנחלקו גם בכך, אם כי זה לא מוכת ממחלוקתם.

וקתני סיפא: וכן אתה אומר בשני יבמין ויבמה אחת, שאם שניהם נתנו לה גט, הרי על אף שהגט הרע את הזיקה, די בחליצת אחד מהם לפטור אותה גם מחבירו. וזאת, אפילו לרבנן, שאנו מניחים עתה שהם סוברים יש זיקה.

וכאן מדובר בחליצה פסולה, הבאה אחר בגט.

בשאלה אם יש זיקה או אין זיקה. כי למאן דאמר יש זיקה די בגט של אחד היבמים כדי להפקיע את קידושי האח המת, ושוב לא שייך לתת גט נוסף. אבל למאן דאמר יש זיקה יתכן שהגט הוא לזיקת היבם אל יבמתו ולא לקידושי האח המת, ולכן שייך שגם היבם השני יתן גט לזיקתו שלו אל היבמה.

ומבאר הרמב"ן שחליצה כשירה דיה בחליצת אחד האחים להתיר את כל הזיקות של כל היבמים אליה, היות וחליצה כשרה נחשבת **כיבום** [במקום יבום היא עומדת] לענין זה, ולכן היא מפקיעה את כל הזיקה, אבל בחליצה פסולה, שהיא במקום שאינו יכול לייבם, עשאוה חכמים כמו גט, והגט אינו מועיל [למאן דאמר יש זיקה!] אלא להוריד את זיקת היבם האישית אל היבמה, שהוא מצב של אישות בין היבם ליבמה, ולא להפקיע את קידושי האח המת, ולכן צריכים כל האחים לחלוץ לה, להתירה מזיקתה האישית אליהם.

1. נחלקו הראשונים אימתי היא חליצה פסולה. שיטת רש"י והרמב"ם היא, שבכל מקום שאינו יכול לייבם, החליצה היא פסולה, וצריכה אז לחלוץ מכל האחים.

ואילו שיטת התוס' היא שרק במקום שקלשה הזיקה, כמו באחות זקוקתו, ובעלת הגט, ובעלת מאמר.

והגמרא תולה את דין חליצה פסולה בשאלה אם יש זיקה או אין זיקה.

והיינו, שלמאן דאמר יש זיקה יש מצב של אישות בין היבמים ליבמה, ורק חליצה כשירה יכולה להחשב כאילו כולם חלצו לה והתירו בכך את מצב האישות שביניהם, אבל חליצה פסולה אינה מועילה כלפי מצב האישות שיש לכל אחד ואחד מהיבמים בה, והיא צריכה לחלוץ מכל אחד, כדי להתיר את זיקתה הפרטית אליו.

והרמב"ן [כאן] מבאר את נידון הגמרא אם יש גט אחר גט בשני אחיך או בשתי צרות,